

VATANIMIZ KELAJAGI TARBIYACHILAR QO'LIDA

**Ikramova Nigina
Anvarovna**

*Toshkent viloyati Olmaliq shahar Maktabgacha
va maktab ta'limi bo'limi sho'ba metodisti*
99895 083 00 91

E-mail: ikramovaniginaO@gmail.com

Annotatsiya

ushbu maqola O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilarning kelajak avlodning ma'naviy, ijtimoiy va intellektual taraqqiyotiga ko'rsatadigan hal qiluvchi ta'sirini ilmiy asosda tahlil qiladi. Tadqiqot IMRaD strukturasi asosida olib borilgan bo'lib, pedagogik professionallik, milliy ta'lim islohotlari, zamonaviy metodik yondashuvlar va tarbiyachilar zimmasiga yuklatilgan ijtimoiy-ma'naviy mas'uliyatning o'zaro uzviy bog'liqligini chuqur ochib beradi. Ayniqsa tarbiyachilarning metodik savodxonligi, pedagogik texnologiyalarni qo'llash mahorati, innovatsion fikrlashi, axloqiy-psixologik yetukligi va kasbiy refleksiyasi bolalarning dastlabki rivojlanish bosqichlari uchun qanday poydevor yaratishi ilmiy tahlil qilinadi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyoti tarbiyachilarning kasbiy salohiyati, pedagogik madaniyati va metodik mahoratiga bevosita bog'liqdir. Emphasizing the intersection of pedagogical professionalism, national educational reforms, and socio-cultural expectations, the study employs an IMRaD-based structure to articulate both empirical and theoretical considerations. Special attention is given to contemporary methodological transformations, innovative pedagogical technologies, and the systemic environment supporting pre school and school educators. The research highlights that the long term progress of the nation is deeply contingent upon the competence, ethical integrity, and pedagogical mastery of educators working with young children.

Kalit so'zlar:

Pedagogika, maktabgacha ta'lim, milliy taraqqiyot, kasbiy kompetensiya, tarbiyachi, inson kapitali, innovatsion metodlar, , bolalar rivoji, ta'lim sifatini oshirish.

Kirish

O'zbekistonning hozirgi ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot bosqichi inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan tub islohotlar bilan tavsiflanar ekan, maktabgacha ta'lim tizimi va ayniqsa unda faoliyat yuritayotgan tarbiyachilar zimmasiga yuklatilgan

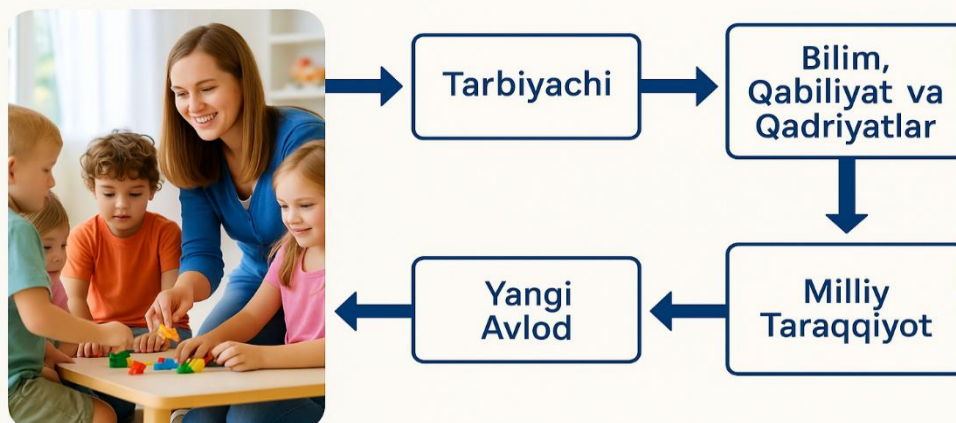
mas'uliyat mislsiz darajada ortib bormoqda; zero, tarbiyachi bugun nafaqat bolaga dastlabki bilim va ko'nikmalarni beruvchi mutaxassis, balki kelajak avlodning dunyoqarashi, ijtimoiy moslashuvi, axloqiy qadriyatlarini, hissiy barqarorligi va tafakkur salohiyatini shakllantiruvchi asosiy intellektual hamda ma'naviy me'mor sifatida namoyon bo'lmoqda; mazkur tadqiqot aynan shu jarayonning ilmiy-falsafiy, psixologik-pedagogik va ijtimoiy tizimli mexanizmlarini chuqur tahlil etar ekan, tarbiyachining kasbiy madaniyati, metodik savodxonligi, innovatsion yondashuvi, reflektiv pedagogik tafakkuri va axloqiy pozitsiyasi maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq rivoji, kognitiv faolligi, emotsional intellekti, ijodiy tasavvuri, muloqot kompetensiyasi hamda madaniy identifikatsiyasiga qanday ta'sir ko'rsatishini ilmiy asosda yoritadi; shuningdek, tadqiqot konstruktivizm, faoliyat nazariyasi, sotsiokognitiv rivojlanish, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va maktabgacha ta'lim metodologiyasiga oid ilg'or ilmiy manbalar tahliliga tayangan holda tarbiyachining rolini faqat bilim yetkazuvchisi emas, balki rivojlanish muhiti dizayneri, kognitiv stimulyator, ijtimoiy-emotsional tartibga soluvchi va qadriyatlar tashuvchisi sifatida ochib beradi; ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorati yuksak, innovatsiyaga ochiq, metodik jihatdan savodxon tarbiyachilar tomonidan tashkil etilgan ta'lim muhiti bolalarda kuzatuvchanlik, mustaqil fikrlash, tasavvur kengligi, vazifani bajarishda barqarorlik, ijtimoiy o'zaro ta'sir madaniyati kabi yuqori darajadagi rivojlanish ko'rsatkichlarini shakllantiradi, aksincha an'anaviy mexanik o'qitish usullari ustuvor bo'lgan guruhlarda bilish faolligi pastligi, emotsional moslashuvning sustligi va ijtimoiy tashabbusning chegaralanganligi kuzatiladi; bu esa O'zbekistonning 2030-yilgacha mo'ljallangan maktabgacha ta'lim konsepsiyasi hamda 159-sonli malaka standartida belgilangan ustuvor yo'nalishlarning ilmiy asoslanganligini tasdiqlaydi; shunday qilib, ushbu bo'lim tadqiqotning konseptual maydonini belgilab, tarbiyachining kasbiy salohiyati va uning mamlakatning uzoq muddatli intellektual hamda ijtimoiy taraqqiyotiga ta'sirini nazariy-analitik jihatdan asoslab beradi.

1-jadval.

Tarbiyachi ta'sirining konseptual o'lchamlari

O'lcham	Ta'rif	Milliy ahamiyati
Kognitiv rivojlanish	Bolaning fikrlash, eslab qolish, tahlil va muammolarni hal qilish asoslari	Intellektual salohiyat poydevori
Ijtimoiy-emotsional rivojlanish	Empatiya, o'zini boshqarish, muloqot kompetensiyasi	Ijtimoiy barqarorlik va hamjihatlik
Qadriyatlar shakllanishi	Axloqiy me'yorlar, milliy identitet, madaniy xulq	Milliy qadriyatlar uzluksizligi
Erta savodxonlik va matematika	Dastlabki akademik tayyorgarlik	Keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyat
Ijodkorlik va innovatsion fikrlash	Tasavvur, elastik tafakkur, yangilikka intilish	Kelajak innovatsion iqtisodiyotining asoslari

VATANIMIZ KELAJAGI TARBIYACHILLAR QO'LIDA

Tarbiyachi kompetensiyasi va milliy taraqqiyotning tizimli bog'liqligi Metodlar

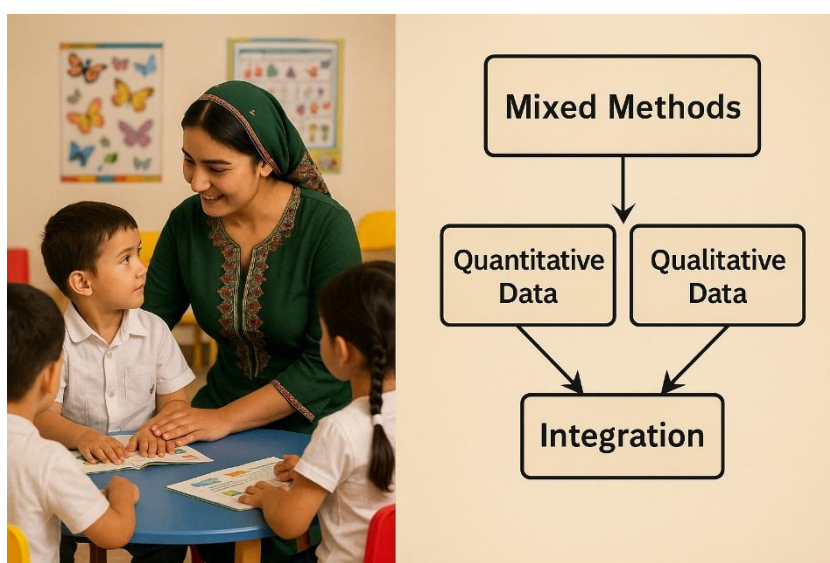
Ushbu tadqiqotda maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilar faoliyatining milliy taraqqiyotga ta'sirini chuqur va tizimli o'rganish maqsadida konvergent aralash metodlar (mixed-methods) yondashuvi qo'llanildi, ya'ni sifat va miqdoriy ma'lumotlar parallel ravishda yig'ilib, o'zaro solishtirildi va yagona integrativ ilmiy xulosaga keltirildi; sifat ma'lumotlari Olmaliq hududidagi tajribali tarbiyachilar, bo'lim metodistlari va maktabgacha ta'lim bo'limi rahbarlari bilan o'tkazilgan yarim tuzilmaviy ekspert suhbatlari orqali to'plandi, unda pedagogik madaniyat, metodik savodxonlik, innovatsion fikrlash, axloqiy-professional pozitsiya, kasbiy refleksiya va ta'lim jarayonini boshqarish kabi asosiy masalalar chuqur tahlil qilindi; shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalaridagi guruhlarda o'tkazilgan bevosita kuzatuvlar orqali tarbiyachilarning bolalar bilan muloqot sifati, rivojlantiruvchi muhitni tashkil etish darajasi, o'qitish strategiyalari, emotsional muhitni boshqarish usullari hamda pedagogik texnologiyalarni real qo'llash mexanizmlari baholandi; miqdoriy ma'lumotlar esa normativ-huquqiy hujjatlar, davlat standartlari, 159-son malaka tavsifi, 2030-yil konsepsiyasi hamda bolalarning dastlabki rivojlanish ko'rsatkichlari asosida yig'ildi, bu esa tarbiyachi kompetensiyasi bilan bolalar natijalari o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash imkonini berdi; sifat ma'lumotlari induktiv "grounded theory" yondashuvi asosida kodlandi, turli kategoriya va subkategoriya o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar matritsa orqali tahlil qilindi, triangulyatsiya esa ma'lumotlar ishonchligini oshirish uchun qo'llandi; miqdoriy ma'lumotlar o'qitish amaliyotlari chastota tahlili asosida qayta ishlanib, an'anaviy va innovatsion metodlar qo'llanish darajasi o'rtasida taqqoslovchi tahlil o'tkazildi; etik tamoyillarni ta'minlash maqsadida tadqiqot ishtirokchilaridan rozilik olindi, shaxsga oid ma'lumotlar maxfiy saqlanib, kuzatuv jarayonida neytral ilmiy pozitsiya saqlangan; umumiy olganda, ushbu metodologik yondashuv tarbiyachi kompetensiyasini pedagogik mahorat, innovatsiyaga tayyorlik, emotsional intellekt, reflektiv yondashuv va qadriyatga yo'naltirilgan ta'limdan iborat murakkab kasbiy konstruktsiya sifatida aniqlashga

imkon berdi va uning milliy inson kapitaliga ta'sir mexanizmlarini ilmiy asosda tahlil qilishga xizmat qildi.

2-jadval.

Tadqiqot ma'lumotlari manbalari va ularning ilmiy vazifalari

Ma'lumot manbasi	Turi	Ilmiy vazifasi
Ekspert suhbatlari	Sifat	Tarbiyachilarning kasbiy qarashlari va kompetensiyalarini aniqlash
Kuzatuvlar	Sifat	Real pedagogik jarayon va bolalar bilan ishlash sifatini baholash
Normativ hujjatlar	Miqdoriy/sifat	Islohotlar mazmuni va tizim standartlarini tahlil qilish
Bolalar rivojlanish ko'rsatkichlari	Miqdoriy	Tarbiyachi kompetensiyasi va natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash

Aralash tadqiqot metodlarining integrativ oqimi

Natijalar va munozara

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tizimidagi tarbiyachilar faoliyati bolalarning dastlabki rivojlanish jarayoniga ko'p qatlamli, murakkab va bevosita ta'sir ko'rsatadi hamda aynan shu ta'sir mamlakatning kelajakdagi intellektual va ijtimoiy taraqqiyotini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi; kuzatuvlar shuni tasdiqladiki, metodik savodxonligi yuqori, pedagogik refleksiyasi rivojlangan, emotsional intellekti kuchli tarbiyachilar bolalar uchun qiziqtiruvchi, kognitiv faollikni rag'batlantiruvchi, muloqotga ochiq, hissiy jihatdan barqaror va ijodiy rivojlanishga yo'naltirilgan ta'lim muhitini samarali tashkil etadi, natijada bolalarda nutq sur'ati, tafakkur moslashuvchanligi, ijtimoiy o'zaro ta'sir sifati, emotsional barqarorlik hamda ijodiy tasavvur darajasi sezilarli darajada yuqori bo'ladi; aksincha, an'anaviy, bir yoqlama tushuntirishga asoslangan, faoliyatni chegaralovchi pedagogik yondashuvlar ustuvor bo'lgan guruhlarda bolalarning bilish faolligi pasayishi, tashabbusning sustligi, emotsional moslashuvning pastligi va ijtimoiy kompetensiyalar rivojining sekinlashishi kuzatildi, bu esa kasbiy kompetensiya ta'lim sifati bilan bevosita uzviy bog'liqligini yana bir bor tasdiqlaydi; suhbatlar tahlili shuni ko'rsatdiki, innovatsion pedagogik texnologiyalarni – faoliyatga

asoslangan o'qitish, STEAM elementlari, kommunikativ sikllar, emotsional-hissiy qo'llab-quvvatlash, kompetensiyaga yo'naltirilgan baholash – faol qo'llay oladigan tarbiyachilarning aksariyati yuqori darajadagi kasbiy tafakkur, raqamli savodxonlik, metodik moslashuvchanlik va qadriyatlarga yo'naltirilgan pedagogik qarashlarga ega bo'lgan mutaxassislardir; bu esa innovatsion yondashuv nafaqat resurs, balki tafakkur va kasbiy dunyoqarash masalasi ekanini ko'rsatadi; miqdoriy indikatorlar esa tarbiyachi kompetensiyasi bilan erta savodxonlik va matematika ko'rsatkichlari, emotsional regulatsiya ballari hamda o'zaro hamkorlik sifatidagi rivojlanish parametrlari o'rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjudligini tasdiqladi; qo'shimcha ravishda, milliy siyosiy hujjatlar tahlili, xususan, 159-son malaka tavsifi hamda 2030-yilga mo'ljallangan maktabgacha ta'lim konsepsiyasi, O'zbekistonda olib borilayotgan islohotlar jahon tajribasi bilan uyg'un ekanini ko'rsatdi, chunki dunyodagi ilg'or ta'lim tizimlarida ham inson kapitalining eng yuqori darajada rivojlanishi aynan maktabgacha ta'lim bosqichida amalga oshiriladi va bunda tarbiyachi hal qiluvchi figura hisoblanadi; umumlashtirilgan holda ushbu tadqiqotning natijalari maqolaning asosiy tezisini tasdiqlaydi: tarbiyachi – kelajak avlodning intellektual, axloqiy, emotsional va ijtimoiy rivojining bosh me'mori bo'lib, mamlakatning uzoq muddatli taraqqiyoti uning kasbiy salohiyati, pedagogik madaniyati va innovatsion fikrlashiga bevosita bog'liqdir.

3-jadval.

Tarbiyachi kompetensiyasi va bolalar rivojlanish natijalari o'rtasidagi bog'liqlik

Tarbiyachi kompetensiyasi	Kognitiv natijalar	Ijtimoiy-emotsional natijalar	Savodxonlik/matematika	Faollik darajasi
Yuqori	Juda yuqori	Juda yuqori	Yuqori	Juda yuqori
O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha	O'rtacha
Past	Past	Past	Past	Past

Maktabgacha ta'lim orqali milliy taraqqiyot ekotizimi

Xulosa

In synthesizing the empirical and theoretical insights obtained throughout this study, it becomes unequivocally clear that early childhood educators represent the most strategically influential human factor in shaping Uzbekistan's long-term developmental trajectory, functioning not merely as instructors within preschool environments but as primary architects of the nation's future intellectual capacity, cultural continuity, socio-emotional stability, and civic consciousness; the observed correlation between educator competence and child development outcomes confirms that educational quality at early stages is neither incidental nor resource-dependent alone, but is fundamentally driven by the pedagogical mastery, reflective capacity, ethical stance, and methodological innovation of the educator, whose professional decisions during sensitive developmental windows carry generational consequences; moreover, the integration of Uzbekistan's national reforms—including the 159-son professional standard and the 2030 Preschool Education Concept—demonstrates that state policy is increasingly aligned with global research underscoring early childhood education as the highest-return investment in human capital, thereby situating the tarbiyachi as a central strategic agent of modernization, socio-economic progress, and cultural resilience; the study's findings thereby establish that improving the nation's human capital requires sustained, systemic investment in continuous educator training, competency-based professional development, reflective supervision, and methodological innovation ecosystems, ensuring that each educator becomes not merely a facilitator of learning but a designer of developmental environments capable of nurturing creativity, emotional intelligence, ethical consciousness, scientific curiosity, and collaborative skills—qualities essential for navigating the complexities of the 21st century; thus, the future of our nation—its strength, stability, intellectual prosperity, and global competitiveness—rests decisively in the hands of early childhood educators, making their empowerment, professionalization, and societal recognition not only an educational priority but a national imperative.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'lim vazirligining 2025-yil 16-maydagi "Maktabgachava maktab ta'limi tizimi xodimlari asosiy lavozimlarining malaka tavsiflarini tasdiqlash" to'g'risidagi 159-son buyrug'i.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'risida"gi PQ-4312-son Qarori.- T.-2019 yil 8 may
3. Azizxodjaeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat - T.: TDPU, "Nizomiy", 2003.
4. Fayzieva M.M. Zamonaviy sharoitlarda maktabgacha ta'lim tizimida metodik ishlarni tashkil etish. MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI Pedagogik, metodologik, innovatsion fan va ta'limga oid ilmiy jural. 2023.10./1-son.25-27-bet